

8. Технічний захист інформації. Порядок проведення робіт: ДСТУ 3396.1-96. – [Чинний від 1997-07-01]. – К.: Держстандарт України, 1997. – 11 с. – (Національний стандарт України).
9. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності, пов'язаної з розробленням, виробництвом, впровадженням, обслуговуванням, дослідженням ефективності систем і засобів технічного захисту інформації, наданням послуг у галузі технічного захисту інформації: наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України від 29.12.2000 № 89/67, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 20.01.2001 за № 50/5241 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
10. Про затвердження Положення про дозвільний порядок проведення робіт з технічного захисту інформації для власних потреб: наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України від 23.02.2002 № 9, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 13.03.2002 за № 245/6533 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
11. Самохвалов Ю.Я. Організаційно-технічне забезпечення захисту інформації: [навч. посіб.] / Ю.Я. Самохвалов, В.О. Темніков, В.О. Хорошко ; за ред. В. О. Хорошка. – К.: НАУ, 2002. – 207 с.
12. Северин Л.І. Правове забезпечення захисту інформації: навчальний посібник / Л.І. Северин, С.Л. Северин, А.В. Дудатьєв. – Вінниця: ВНТУ, 2004. – 145 с.

УДК 351.713(477)

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Огороднікова І.І., аспірант

Національний університет державної податкової служби України

У статті досліджено та проаналізовано критерії класифікації правопорушень у сфері оподаткування, за які передбачена адміністративна відповідальність.

Ключові слова: класифікація, критерії, адміністративна відповідальність, правопорушення в сфері оподаткування.

Ogorodnikova I.I. КЛАССИФИКАЦИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ В СФЕРЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ / Национальный университет государственной налоговой службы Украины, Украина

В статье исследованы и проанализированы критерии классификации правонарушений в сфере налогообложения, за которые предусмотрена административная ответственность.

Ключевые слова: классификация, критерии, административная ответственность, правонарушение в сфере налогообложения.

Ogorodnikova I.I. CLASSIFICATION ADMINISTRATIVE OFFENCES IN THE FIELD OF TAXATION / National university of the state tax service of Ukraine, Ukraine

In the article investigational and analysed criteria of classification of offences in the field of taxation, which administrative responsibility is foreseen for.

Key words: classification, criteria, administrative responsibility, offence in the sphere of taxation.

Останнім часом спостерігається певна динамічність норм українського адміністративного та податкового законодавства, що обумовлено політичними, економічними, правовими, культурологічним чинниками. Певних змін у свою чергу зазнало і законодавство, що регулює інститут адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері оподаткування.

Відповідно до змін, несених до Закону України «Про державну податкову службу в Україні» Законом України від 25.03.2005 р. № 2505-IV IV (у редакції Закону № 2154-VI (2154-17) від 27.04.2010 – зміни застосовуються у 2010 році) [1], органам ДПС України надано право застосовувати до платників податків фінансові (штрафні) санкції, стягувати до бюджетів та

державних цільових фондів суми недоїмки, пені в порядку, передбаченому Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами». Водночас вищезгаданий Закон є спеціальним законом з питань оподаткування, який установлює порядок погашення зобов'язань юридичних або фізичних осіб перед бюджетами та державними цільовими фондами з податків і зборів (обов'язкових платежів), включаючи збір на обов'язкове державне пенсійне страхування та внески на загальнообов'язкове державне соцстрахування, нарахування і сплати пені та штрафних санкцій, що застосовуються до платників податків контролюючими органами, у тому числі за порушення у сфері ЗЕД, та визначає процедуру оскарження дій органів стягнення. При цьому жодних норм та посилань на інші нормативно-правові акти щодо застосування адміністративних штрафів за відповідні правопорушення Закон «Про державну податкову службу в Україні» [2] тепер не містить.

Такий стан справ є прийнятний лише в тих ситуаціях, коли відбувається прийняття єдиного кодифікованого акта у відповідній сфері (в Україні Податковий кодекс на момент внесення відповідних змін до Закону «Про державну податкову службу в Україні» не був прийнятим). Ситуація є досить спірною і з огляду на те, що основний нормативно-правовий акт, що регулює порядок притягнення до адміністративної відповідальності і застосування відповідних стягнень (КпАПУ) досі не містить відповідного упорядкованого розділу, що регулював би в повній мірі та належним чином сферу оподаткування. Чітка класифікація правопорушень у сфері оподаткування зможе прояснити ситуацію та врегулювати можливі розбіжності між відповідними розділами КпАПУ та Податкового кодексу України.

Питанням класифікації адміністративних правопорушень у сфері оподаткування присвячено праці таких науковців, як С.Г. Пепеляєва, М.П. Кучерявенко, З.М. Будько, Л.Ю. Кроліс, М.О. Мацелика та інших. Окремі дослідження класифікації способів ухилення від оподаткування проведені такими вченими, як Є.Ю. Василенко, Д.І. Голосніченко, А.Є. Гутник, І.В. Сіверський, О.П. Юрченко, В.В. Лисенко. Не піддаючи сумніву ролі та значимості робіт вищезазначених вчених, вважаємо, що у зв'язку з динамікою суспільних змін, класифікація адміністративних правопорушень у сфері оподаткування потребує нових ґрунтовних досліджень.

А тому метою даної статті є дослідження та аналіз існуючих у законодавстві та розроблених вченими критеріїв класифікації адміністративних правопорушень у сфері оподаткування.

В основному спостерігається ситуація, що як критерій класифікації правопорушень у сфері оподаткування при законодавчому регулюванні вітчизняною правовою практикою розглядається їх поділ залежно від об'єкта. У даному випадку можна виділити правопорушення, пов'язані із:

- приховуванням об'єкта оподаткування;
- заниженням об'єкта оподаткування;
- відсутністю обліку об'єкта оподаткування або веденням його обліку з порушенням встановленого порядку;
- невчасною сплатою податку;
- непередставленням документів та іншої інформації.

Фактично в даному випадку можна говорити про кореспонденцію складів правопорушень з різновидами елементів податкового обов'язку в цілому. З даного приводу влучним є твердження А.В. Бризгаліна про те, що «призначення системи податкових правопорушень – забезпечити належне виконання зобов'язаними особами покладених на них обов'язків, тобто кожен, передбачений законом вид податкового правопорушення і відповідна міра відповідальності за його здійснення повинні забезпечити той або інший обов'язок зобов'язаної особи» [3, 50-52]. Таким чином, автор підкреслює, що розвиток узгодження між обов'язками платників (та осіб, що їх представляють) податків і складами правопорушень у сфері оподаткування є досить перспективним. При цьому чіткий перелік обов'язків даних суб'єктів повинен відповідати переліку складів правопорушень у сфері оподаткування. Водночас така система має сенс розвитку тільки за тієї умови, що з нею має бути погоджена також і система прав податкових органів, відображаючи відповідність – податкові органи перевіряють і контролюють лише ті дії платників податків, які закріплені для останніх як обов'язок, і в разі їх невиконання настає відповідальність.

Класифікація податкових правопорушень може здійснюватися декількома критеріями – залежно від: об'єкта; спрямованості діянь; характеру санкцій і галузей, які їх регулюють; від ступеня суспільної небезпеки [4].

Досить розширена та ґрунтовна класифікація була проведена М.О. Мацеликом. Хоча дана класифікація стосується лише способів ухилення від сплати податків, її схема є досить корисною і для класифікації адміністративних правопорушень у сфері оподаткування в цілому.

Так, за особливістю впливу на предмет зазіхання автор виділяє наступні види:

- 1) перекручування обліку та фальсифікація балансу;
- 2) ведення фінансово-господарської діяльності без реєстрації. Ліцензії або постановки на облік у податкових органах;
- 3) приховування фінансово-господарських операцій з використанням розрахунків наявними коштами. Рахунків «третьох організацій» з оформленням штучної дебіторської заборгованості. Векселів і взаєморозрахунків, підставних або фіктивних фірм.

Також М.О. Мацелик пропонує класифікувати способи ухилення від сплати податків за наступними критеріями: наявністю умислу; макро- та мікрорівневою ознакою; повнотою системи оподаткування; обсягами ухилень; галуззю господарювання; механізмами виявлення; повторністю; розмірами податків, які не донадійшли до бюджету; видами податків; кількісною ознакою, наявністю фактів приховування ухилень, характером дій, ділянкою обліку, у якій відображається ухилення від сплати податків; характером застосування санкцій; статусом суб'єктів суб'єктів правопорушення; легальністю діяльності; ступенем латентності; схемою вчинення [5, 129-135].

Досить цікавою є також класифікація складів правопорушень у сфері оподаткування за видовим об'єктом, запропонована З.М. Будько. Хоча автор наполягає на введенні поняття «фінансова відповідальність за податкові правопорушення» та відносить відповідні їх види саме до галузі фінансового регулювання, пропонуємо використовувати дану класифікацію і для визначення правопорушень у сфері оподаткування, за які встановлена адміністративна відповідальність. Так, автор пропонує поділяти їх на правопорушення, пов'язані з:

- 1) порушенням обліку платників податків, наданням податкової звітності та іншої інформації, пов'язаної із здійсненням податкового контролю;
- 2) обчисленням, сплатою, утриманням і перерахуванням податків і зборів;
- 3) невиконанням рішень податкових органів;
- 4) порушенням прав та законних інтересів платників податків [6].

Розвиваючи цю ідею, Л.Ю. Кроліс вважає корисним виділити тільки дві основні групи правопорушень у сфері оподаткування, що тягнуть за собою адміністративну відповідальність:

- 1) вчинені платниками податків і обов'язкових платежів у позабюджетні фонди;
- 2) вчинені іншими суб'єктами податкових правовідносин [7, 137].

У межах цих двох великих груп вона також пропонує виділити інші групування вже за іншими критеріями.

З огляду на необхідність законодавчого закріплення відповідальності органів виконавчої влади за податкові правопорушення, деякі вчені пропонують виділити у податковому законодавстві дві групи правопорушень – проти системи податків і проти прав і свобод платників податків. Так, С.Г. Пепеляєв до першої групи відносить:

- 1) незаконне встановлення або введення податків;
- 2) незаконне стягнення податків;
- 3) незаконне звільнення від сплати податків.

До другої групи включені:

- 1) незаконне перешкоджання господарській діяльності платника податків;

- 2) відмова від консультивання або ненадання консультацій;
- 3) розголошення податкової таємниці [8, 175-177].

Для правильної класифікації адміністративних правопорушень у сфері оподаткування щодо суб'єкта посягання важливе значення має дослідження як загальних, так і спеціальних ознак такого суб'єкта, прямо зазначених у нормативній конструкції конкретного складу адміністративного правопорушення у сфері оподаткування. Так, незважаючи на єдність видів адміністративних правопорушень, що досліджуються, юридична особа як суб'єкт адміністративної відповідальності визначається законодавцем по-різному як щодо порушень податкового законодавства, так і щодо адміністративних правопорушень.

Таким чином, в основі критеріїв класифікації податкових правопорушень більшість вчених виділяють наступні особливості, які дозволяють віднести конкретне правопорушення до певного виду:

1. Кількісні:
 - термін ухилення, неподання звітності з податків і зборів;
 - розмір несплачених, прихованих сум податків, зборів [9].
2. Якісні – обставини, що характеризують суспільну небезпеку правопорушення. Одним з основних критеріїв у цій сфері законодавець виділяє форму вини. Так, умисне неподання, ухилення від подання податкової декларації карається відповідно до кримінального законодавства. Ненавмисне (з необережності і т. д.) передбачає менш суворі санкції.

Так, якщо звернутися то практики Російської Федерації, то Податковий кодекс даної країни конкретні склади податкових правопорушень закріплює главою 16 [10]. Водночас в Україні податкове та адміністративне законодавство закріплює лише основні підходи до оцінки подібних діянь і регулює дану проблему через визначення штрафних санкцій за певні порушення податкового та адміністративних штрафів за порушення адміністративного законодавства.

Показово, що законодавець і в Україні, і в Російській Федерації не приділяє уваги систематизації різних видів податкових правопорушень, не виділяє їх окремих груп, ґрунтуючись на яких-небудь принципових ознаках, що характеризують види правопорушень.

Так, відповідно до статей 116-127, 132-135 ПК РФ [10] виділені такі види правопорушень: порушення терміну взяття на облік у податковому органі; ухилення від взяття на облік в податковому органі; порушення терміну подання відомостей про відкриття і закриття рахунку в банку; порушення терміну надання відомостей про відкриття і закриття рахунку в банку; порушення терміну подання податкової декларації або інших документів; грубе порушення правил обліку доходів і витрат і об'єктів оподаткування; порушення правил складання податкової декларації; несплата або неповна сплата сум податку; невиконання податковим агентом обов'язку з утримання і (або) перерахування податків; незаконне перешкоджання допуску посадової особи податкового органу на територію або в приміщення; недотримання порядку володіння, користування і (або) розпорядження майном, на яке накладений арешт; ненадання податковому органу відомостей про платника податків; відмова від надання документів і предметів за запитом податкового органу; порушення банком порядку відкриття рахунку платникові податків; порушення терміну виконання доручення про перерахування податку або збору; невиконання банком рішення податкового органу про припинення операцій на рахунках платника податків або податкового агента; невиконання банком рішення про стягнення податку.

Таким чином, вищезгадана класифікація фактично проведена за безпосереднім об'єктом складу правопорушень у сфері оподаткування. Досить логічним є розмежування правопорушень у сфері оподаткування, виходячи з даного критерію, на дві групи:

- 1) правопорушення, що торкаються податкових відносин, що пов'язані з безпосереднім здійсненням податкових вилучень і безпосередньо тягнуть фінансові втрати держави;
- 2) правопорушення, що посягають на відносини, які забезпечують дотримання встановленого порядку управління у сфері оподаткування [11, 412-427].

Виходячи з практики класифікації правопорушень у сфері оподаткування Російської Федерації, пропонуємо на стадії прийняття Податкового кодексу України задля уникнення колізій між

податковим та адміністративним законодавством класифікувати відповідні правопорушення та внести зміни до КпАПУ. Зокрема виділити за вищезгаданим критерієм на основі безпосереднього об'єкту, тобто сукупності відносин, що регулюють адміністративну відповідальність за правопорушення в сфері оподаткування окрему главу кодексу під назвою «Адміністративні правопорушення в галузі податків та зборів, фінансів і підприємницької діяльності». А також на зразок Російського законодавства задля більш повної та об'єктивної класифікації доповнити вже існуючий перелік правопорушень у сфері оподаткування наступними складами:

- 1) 155-1 «Порушення строку постановки на облік у податковому органі»;
- 2) 155-2 «Порушення строку надання відомостей про відкриття та закриття рахунку в банку або іншій фінансовій організації»;
- 3) 157-1 «Ненадання відомостей, необхідних для здійснення податкового контролю»;
- 4) «Порушення порядку відкриття рахунку платнику податків».

Виходячи з вищезазначеного, пропонуємо класифікувати правопорушення в сфері оподаткування за наступними критеріями:

- 1) за видовим об'єктом – правопорушення, що відповідно вчиняються в процесі:
 - а) встановлення і скасування податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, а також пільг їх платникам;
 - б) ведення бухгалтерського обліку, складання звітності про фінансово-господарську діяльність і забезпечення її зберігання в терміни, встановлені законами платниками податків;
 - в) подавання до державних податкових органів та інших державних органів відповідно до законів декларацій, бухгалтерської звітності та інших документів і відомостей, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів (обов'язкових платежів);
 - г) сплатення платниками податків належних сум податків і зборів (обов'язкових платежів) у встановлені законами терміни;
 - д) проведення перевірок органами державної податкової служби з питань обчислення і сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) та, зокрема, обстежень приміщень, що використовуються для одержання доходів чи пов'язані з утриманням об'єктів оподаткування;
 - е) застосування фінансових санкцій за наслідками документальних перевірок та ревізій, які здійснюються органами державної податкової служби України та іншими уповноваженими державними органами;
 - ж) оскарження у встановленому законом порядку рішень державних податкових органів та дій їх посадових осіб;
 - з) взаємовідносин банків та інших фінансово-кредитних установ, що пов'язані з подаванням відомостей про наявність і рух коштів на розрахункових та інших рахунках платників податків – клієнтів цих установ, перерахування податків і зборів (обов'язкових платежів) до Державного бюджету України і місцевих бюджетів у встановлений законами України термін.
- 2) за безпосереднім об'єктом (враховуючи пропозиції по доповненню КпАПУ за зразком російського законодавства, що встановлює відповідальність за правопорушення в сфері оподаткування);
- 3) видами податків – адміністративні правопорушення в сфері оподаткування: податком на додану вартість; податком на прибуток; акцизним збором; єдиним податком; фіксованим податком; податком на землю; іншими видами податків.
- 4) за сферами господарської діяльності суб'єктів відповідальності:

- у сфері торговельної діяльності (правопорушення, пов'язані із дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності порядку проведення розрахунків, застосуванням РРО, наявності ліцензій, торгових патентів, акцизних марок);
 - у сфері ЗЕД;
 - у сфері надання послуг (фіктивні підприємства, відмивання коштів)
 - в інших сферах.
- 5) за ознаками об'єктивної сторони:
- а) залежно від включення до об'єктивної сторони як обов'язкового її елемента наслідків протиправного діяння:
 - матеріальні склади, пов'язані, головним чином, із приховуванням або зниженням доходу, прибутку;
 - формальні склади, що полягають у ненаданні або невчасному наданні до податкового органу необхідних документів.
 - б) за особливостями об'єктивної сторони податкового правопорушення:
 - податкові правопорушення, що вчиняються діями суб'єктів правопорушень;
 - податкові правопорушення, що вчиняються в результаті бездіяльності;
 - податкові правопорушення, що вчиняються як результат сукупності дії і бездіяльності і т.д.
- 6) за суб'єктами на ті, що:
- а) вчиняються фізичними особами:
 - фізичними особами, що не мають статусу спеціального суб'єкта, як платника податків та інших зборів;
 - фізичними особами, що мають спеціальний статус, тобто складають суб'єктний склад юридичних осіб – платників податків;
 - б) вчиняються юридичними особами та фізичними особами – підприємцями;
 - в) вчиняються банками та іншими фінансовими установами;
 - г) вчиняються державними органами.
- 7) за ознаками суб'єктивної сторони складу: вина, мотив, мета правопорушення.
- а) щодо форм вини:
 - вчинені умисно (ст. 164, 164-1, 164-5, КУпАП [12]);
 - вчинені з необережності (арифметичні помилки).
 - б) щодо форм наміру:
 - вчинені з прямим наміром;
 - вчинені з непрямым наміром.
- 8) за стадіями господарської діяльності таких платників податків:
- а) у процесі створення: реєстрації, взяття на облік, отримання дозволів на ведення певного виду діяльності;
 - б) у процесі ведення господарської діяльності:
 - щодо відповідності чинним вимогам нормативно – правових актів ведення бухгалтерського, фінансового та податкового обліку;
 - правильності нарахування та перерахування (сплати) податків;
 - подання звітності: декларацій, звітів;

- порушення порядку провадження господарської діяльності;
- взаємодії з посадовими особами державних податкових органів;
- у процесі припинення діяльності.

Водночас в окрему групу включити коло правопорушень, що вчиняються державними органами в сфері оподаткування:

- дискримінація підприємців органами влади і управління (ст.166-3 КпАПУ [12]);
- порушення порядку видачі документа дозвільного характеру (ст.166-10 КпАПУ);
- порушення законодавства про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців (ст.166-11 КпАПУ [12]);
- порушення законодавства про ліцензування певних видів господарської діяльності (ст.166-12 КпАПУ [12]).

Таким чином, на підставі дослідження та аналізу існуючих у законодавстві та розроблених вченими критеріїв класифікації адміністративних правопорушень у сфері оподаткування нами доповнено і внесено відповідні зміни до класифікаційної системи таких правопорушень. Як показують результати проведеного аналізу, за своєю правовою природою суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням адміністративних правопорушень у сфері оподаткування, мають адміністративно-деліктний характер, а комплексне теоретичне вирішення проблеми класифікації названого вище виду правопорушень залежить від пошуку підстави класифікації. Чітка класифікація правопорушень у сфері оподаткування зможе прояснити ситуацію та врегулювати можливі розбіжності між відповідними розділами КпАПУ та Податкового кодексу України. Водночас упорядкованість системи відповідного адміністративного та податкового законодавства, що встановлює відповідальність за правопорушення в сфері оподаткування є одним з основних факторів, що впливає на ефективність попереджувальної роботи з боку державних органів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік" та деяких інших законодавчих актів України: Закон України від 25 березня 2005 року № 2505-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>
2. Про державну податкову службу України: Закон України від 04.12.1990 року № 509-ХІІ / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>
3. Брызгалин А.В. Налоги и налоговое право: учеб. пособие / Брызгалин А.В. – М.: Аналитика – Пресс, 1997. – 600 с.
4. Бех Г.В. Фінансове право України: підручник / Г.В. Бех, О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький / За ред. М.П. Кучерявенка. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 320 с.
5. Адміністративна відповідальність за ухилення від оподаткування: навчальний посібник / В.К. Шкарупа, М.В. Коваль, Т.О. Мацелик, М.О. Мацелик / За заг. ред. Шкарупи В.К. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2007. – 209 с.
6. Будько З.М. Фінансово-правова відповідальність за вчинення податкових правопорушень: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Національна академія держ. податкової служби України. – Ірпінь, 2005. – 218 с.
7. Кролис Л.Ю. Административная ответственность за нарушение налогового законодательства: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук : спец. : 12.00.02 «Административное право и процесс; финансовое право» / Л.Ю. Кролис. – Екатеринбург, 1996. – 193 с.
8. Основы налогового права / Под ред. С.Г. Пепеляева. – М.: Инвест Фонд, 1995. – 496 с.
9. Брызгалин А.В. Виды налоговых правонарушений: теория и практика применения / А.В. Брызгалин, В.Р. Берник, А.Н. Головкин / под ред. канд. юрид. наук А.В. Брызгалина. – Екб.: Налоги и финансовое право, 2004. – С. 50-52.
10. Податковий кодекс Російської Федерації від 31 липня 1998 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.garant.ru>.

11. Кустова М.В. Налоговое право России. Общая часть: учебник / М.В. Кустова, О.А. Ногина, Н.А. Шевелева / Отв. ред. Н.А. Шевелева. – М.: Юристъ, 2001. – 490 с.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10)

УДК 347.921.8 (477)

ВИТРАТИ НА ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ЯК СКЛАДОВА СУДОВИХ ВИТРАТ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Шевейко Р.І., аспірант

Запорізький національний університет

У статті висвітлюється основи загальнотеоретичної та правової проблеми витрат на правову допомогу як складову судових витрат в адміністративному судочинстві, формулюються пропозиції щодо вдосконалення їх правового вирішення.

Ключові слова: правова допомога, витрати, судові витрати, адміністративне судочинство, проблеми.

Шевейко Р.И. РАСХОДЫ НА ПРАВОВУЮ ПОМОЩЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СУДЕБНЫХ РАСХОДОВ В АДМИНИСТРАТИВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье освещаются основные общетеоретические и правовые проблемы затрат на правовую помощь как составляющую судебных затрат в административном судопроизводстве, формулируются предложения относительно их правового разрешения.

Ключевые слова: правовая помощь, затраты, судебные затраты, административное судопроизводство, проблемы.

Sheveyko R.I. COSTS OF LEGAL AID AS A COMPONENT OF COURT COSTS IN THE ADMINISTRATIVE JUSTICE / Zaporizhzhya national university, Ukraine

The article highlights the main general theoretical and legal problems of costs for legal assistance as a component of court costs in administrative proceedings, formulate proposals for their legal permission.

Key words: legal aid, costs, court costs, administrative proceedings, problems.

Розгляд справ в порядку адміністративного судочинства передбачає певні витрати фінансового характеру, які здійснюють сторони для розгляду та вирішення таких справ. Саме поняття “судові витрати” є узагальнюючим і передбачає поєднання кількох складових (ст.87 КАС України), серед яких своє чільне місце посідають витрати на правову допомогу (п.1 ч.3 ст.87 КАС України). Незважаючи на те, відповідний різновид витрат у загальному переліку і не займає перше місце (на відміну від судового збору), однак недооцінювати його не варто, враховуючи його зв’язок із реалізацією конституційного права особи на правову допомогу (ст.59 Конституції України). Чинне законодавство визначає певні засади нарахування і сплати витрат на правову допомогу (ст.90 КАС України), однак визначити його положення досконало, навряд чи можливо, враховуючи наявність узагальнюючих положень, а також певні прогалини. Активна нормотворча діяльність в Україні, спрямована на удосконалення нормативних засад судочинства, у т.ч. й адміністративного, неодмінно повинна враховувати і відповідну сферу відносин, а це, у свою чергу, потребує наявності ґрунтовних наукових напрацювань. Саме тому актуальності набуває науковий аналіз складових витрат на правову допомогу в адміністративному судочинстві, особливостей їх нарахування і сплати, що дозволило б виокремити проблемні аспекти й сформулювати пропозиції щодо їх нормативного врегулювання. Усе це і є метою статті.

Варто зазначити, що проблематика витрат на правову допомогу в адміністративному судочинстві безпосередньо увагу вчених-юристів не привертала. У наявності або ж розгляд відповідних питань у контексті більш змістовної проблематики, або ж наукові роботи з питань правової допомоги в цілому, або ж науково-практичне коментування положень КАС України з відповідного питання. У цьому контексті варто згадати науково-практичні коментарі за загальною редакцією О.М. Пасенюка [1, 300-303], за загальною редакцією А.Т. Комзюка [2, 337-341], за загальною редакцією С.В. Ківалова [3, 271-273], співробітниками центру політико-